

Uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård

Munhälsa hos äldre med stort omsorgsbehov

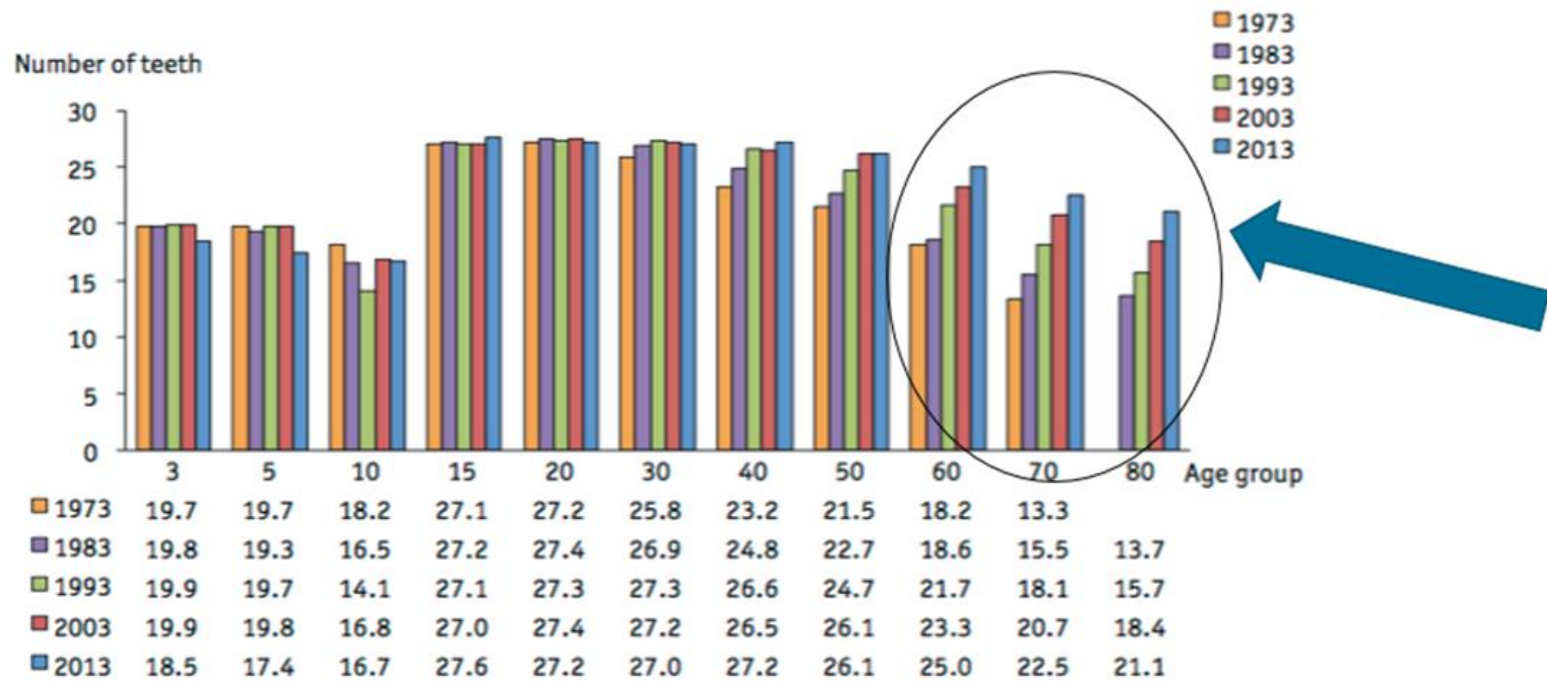
CÄT, centrum för äldretandvård

FOLKTANDVÅRDEN

Fler tänder längre upp i åldrarna

● Fig. 1. Number of existing teeth (excluding edentulous individuals). Means in the different age groups in 1973, 1983, 1993, 2003, and 2013.

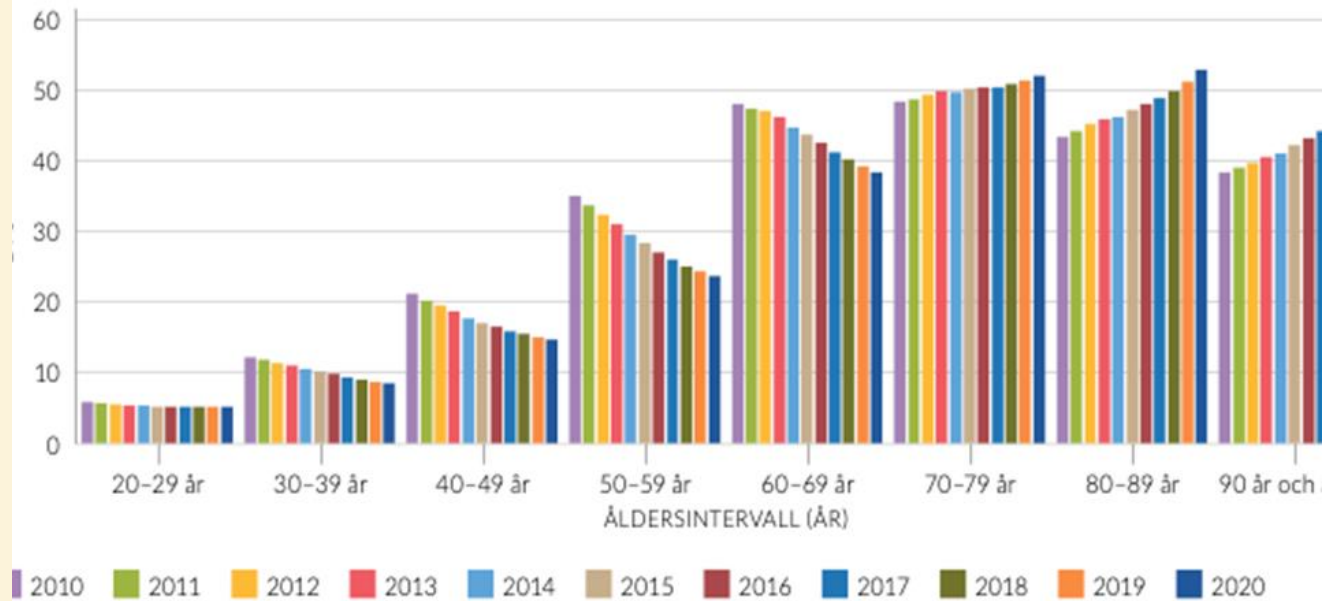
Norderyd O et al: Oral Health of individuals aged 3-80 years in Jönköping, Sweden during 40 years (1973-2013). II. ... SDJ 2015; 39: 69-86

Tänderna finns kvar längre men det är inte olagade, felfria tänder

ARIESFÖREKOMST

Karies och fyllningar minskar tydligt för 30- till 69-åringar, men ökar för de äldre grupperna

APPORT 19 Karierade och fyllda tandytor (medelvärde DFS) i indikatoråldrar vuxna, 2010-2020

Oberoende

Sköra

Beroende

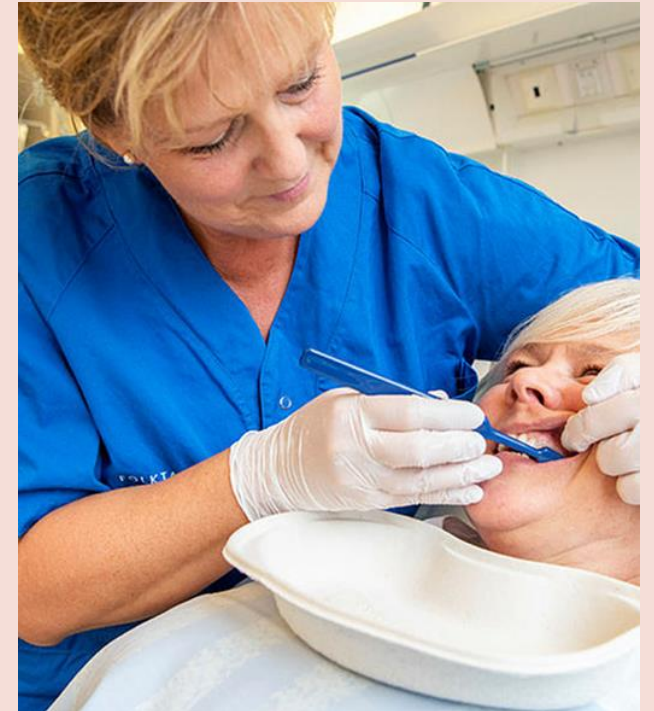

Skör och äldre – vad händer med tänder?

Uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård

- N-tandvård, N-intyg, Grönt kort = nödvändig Tandvård
- Beviljas när en person har **stort behov av personlig omvårdnad**
- Intygsinnehavaren har rätt till **bastandvård** till sjukvårdstaxa
- Om man har rätt till N-tandvård så erbjuds man en kostnadsfri enkel **munhälsobedömning** i bostaden
- Vård och omsorgspersonalen som arbetar med personkretsen erbjuds **utbildning** i mun och tandhälsa av Folktandvården, en gång per år

Vem har rätt till nödvändig tandvård?

Bor i särskilt boende med dagligt behov av stöd och hjälp med personlig vård/omvårdnad. OBS! Personer som är medboende/parboende eller har boendet av trygghetsskäl är inte berättigade till N-tandvårdsintyg, utan bedöms som "Bor i eget boende" enligt nedan.

Bor i eget boende med dagligt behov av stöd och hjälp med personlig vård och som vårdas av hemtjänst och/eller hemsjukvård. Nedsättning personlig vård ska bedömas som svår eller högre. Här avses personer med små förbättringsutsikter och därför berörs inte de med enbart behov av dagliga injektioner eller omläggningar, inte heller de med tillfälligt behov av sjukvård eller sjukhusvistelse. Stödinsatser från anhörig/närstående ska räknas med i bedömningen.

Personer som har kommunalt hemvårdsbidrag bedöms som personerna ovan.

De personer som är berättigade utifrån sina behov men som tackar nej till insats då de saknar sjukdomsinsikt har också rätt till N-tandvårdsintyg.

Har kroniska (eventuellt långvariga) psykiska funktionsnedsättningar. Personer med psykisk funktionsnedsättning* saknar ibland sjukdomsinsikt och kännedom om rätten till N-tandvårdsintyg. Ofta ser dock socialtjänst, sjukvård och anhöriga behovet.

*psykisk funktionsnedsättning: vid psykossjukdom eller tillstånd med symtom där sjukdomsinsikt saknas eller är nedsatt. Symtom kan innebära isolering, svårt att ta egna initiativ, svår ångest, vanföreställningar, paranoida tankar, svårighet att klara rutiner i det dagliga livet som exempelvis personlig hygien.

För personer med demensdiagnos ska alltid ett N-tandvårdsintyg utfärdas

Personer med demens tappar ofta sin tandvårdskontakt. Munhälsan riskerar att snabbt försämrans. Ett N-tandvårdsintyg förbättrar möjligheten till tidiga förebyggande insatser. Det går inte att bota en demenssjukdom och att etablera en tandvårdskontakt tidigt då kognitiva funktioner är mindre påverkade ger en stor vinst för individen.

De personer som inte har kommunala insatser utan får stöd av anhöriga med flera, kan ha rätt till N-tandvårdsintyg. En läkare på vårdcentralen eller i hälso- och sjukvården i övrigt identifierar behov, utfärdar underlag som styrker funktionsnedsättningen och ansöker om N-tandvårdsintyg. Tandvårdssamordning fattar beslut utifrån underlaget.

Som regel tidsbegränsas inte intyget.

Personer som har omfattande assistansersättning via försäkringskassan har rätt till N-tandvård.

Gäller från 1 januari det år personen fyller 24 år.

Personen behålla sin tandläkare eller får välja tandläkare.

[Folder Gratis munhälsobedömning och nödvändig tandvård 2021.pdf \(vgregion.se\)](#)

[Tandvård om du har stort behov av omvårdnad - 1177](#)

Västra Götalandsregionen (VGR) har enligt tandvårdslagen (1985:125) ansvar för *uppsökande verksamhet och nödvändig tandvård* för individer som har rätt till denna insats. Enligt tandvårdsförordningen (1998:1338) ska VGR och kommunen samverka beträffande målgruppen och det är myndigheternas ansvar att utarbeta en samverkansmodell.

I förbyggande och hälsofrämjande arbetet ingår en god munhälsa, att ett gott allmäntillstånd behålls samt att ett ökat tandvårdsbehov undviks.

Samverkansavtal

Folktandvården är i den tandvårdsaktör som utför uppdraget uppsökande tandvård i Västra Götaland

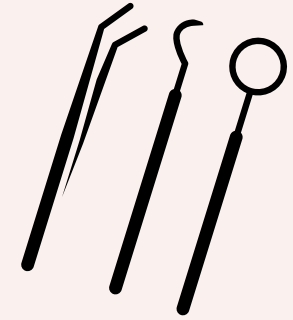
VästKom

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

**Överenskommelse om samverkan mellan
Västra Götalands kommuner och Västra
Götalandsregionen om Munhälsa -
uppsökande och nödvändig tandvård**

Munhälsobedömning

- Munhälsobedömning är en enkel kontroll av munhåla och tänder
- Kontrollen görs med hjälp av spegel och ficklampa
- Kontrollen ersätter inte regelbunden undersökning hos tandläkare
- Tonvikt läggs på hur den individuella munhygien ska skötas
- Tips och råd till medföljande personal
- Munvårdskort upprättas
- Valet av vårdgivare regleras genom upphandling

Vid en munhälsobedömning skrivs ett munvårdskort med information om tand och munstatus och individuella råd om munvården

MUNVÅRDSKORT

Behöver hjälp med munvård? Ja Stötta Nej

Personnummer _____

Namn _____

Intyg nr _____

Boende _____

Överkäke (ÖK)

Antal
Tänder Rotrester

Höger Vänster

Underkäke (UK)

Antal
Tänder Rotrester

Avtagbar protes Ök UK
Implantat

Klinik _____

Telefonnummer _____

Tandhygienist _____ Sign _____

Rekommendation egenvård

Datum _____

Borsta tänder/rotrester/tandköttskant 2 g/dag

Mjuk tandborste
Eltandborste
Annan tandborste _____

Fuortandkräm Ja Nej

Rengör en gång per dag mellan tänderna med

Mellanrumsborste
Tandsticka/gummitandsticka
Tandtråd

Extra fluor _____

Muntorr Ja Nej

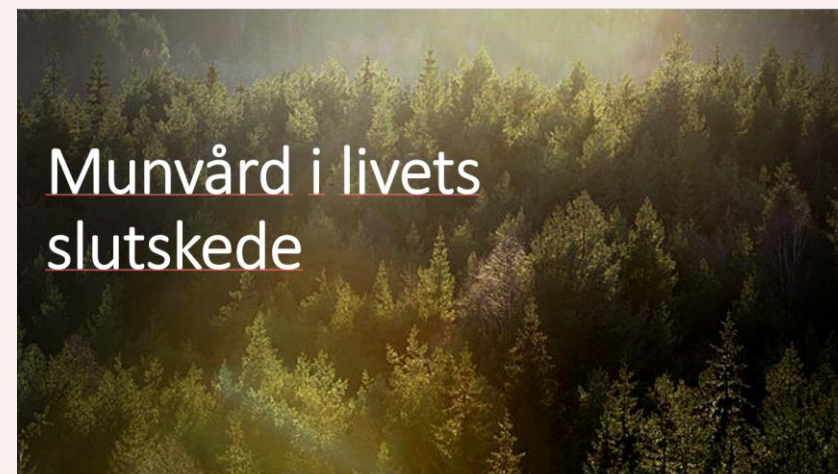
Smärta Ja Nej _____
Tuggförmåga Bra Ej bra _____
Synlig karies Ja Nej _____

Tandlossning Ja Nej _____
Slemhinna Bra Ej bra _____
Munhygien Bra Ej bra _____

Regelbunden tandvård Ja Nej
Boka tid hos tandläkare/vårdbehov Ja Nej

Folktandvården, uppsökande verksamhet skickar ut erbjudande om utbildningar till vård och omsorgspersonal en gång per år

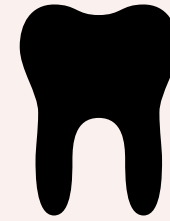

Kommunens ansvar

- Vara behjälpliga med att identifiera de som tillhör personkretsen och utfärda intyg om nödvändig tandvård
- Informera intygsinnehavare om uppsökande verksamhet och erbjuda munhälsobedömning
- Registrera in rätt uppgifter för de som tackat ja i systemet
- Berörd personal skall närvara vid munhälsobedömning och ta emot utfärdat munvårdskort. Tar del av givna råd.
- Ta del av erbjudande om utbildning och se till att de personer som behöver utbildning får närvara vid utbildningstillfällena
- Vara kontaktlänk vid behov av tandvård på klinik (boka tider, se till att personerna kommer iväg till tandvården, vid behov följa med)

Tandvårdens ansvar

- Utföra en munhälsobedömning en gång per år på de personer som accepterat erbjudandet.
- Råd och tips till medföljande personal eller anhörig om hur den enskilda personens munhygien bäst ska skötas. Utfärda skriftligt munvårdskort.
- Vid behov erbjuda tandvård på tandvårdsklinik om den enskilda personen saknar egen tandläkare och har akuta eller nödvändiga tandvårdsbehov
- Erbjuder och utföra utbildning till vård och omsorgspersonal i munhälsovård en gång per år

Regionens ansvar

- Planera och upphandla munhälsobedömningar
- Gemensamt med kommunerna planera och genomföra uppsökande verksamhet och informations- och utbildningsinsatser
- Stå för all skriftlig information, informationsmaterial, blanketter med mera
- Utbildning av kommunpersonal i utfärdande av intyg om Nödvändig tandvård.
- Presentera statistik om uppsökande tandvård till kommunerna

I Västra Götaland finns ca 30 000 personer med intyg om Nödvändig tandvård

Antal N-intyg

29 256
Antal N-intyg

16 671
Antal ja tack (N-intyg)

Antal N-intyg per patientkategori

Patientkategori	Antal N-intyg	Antal ja tack (N-intyg)
▲ särskilt boende, N1	12 039	10 248
hemtjänst/hemsjukvård, N2	3 497	2 454
LSS, N3	7 153	2 181
egget boende, N4	6 567	1 788
Totalt	29 256	16 671

Antal N-intyg per boendeform

Boendeform	Antal N-intyg	Antal ja tack (N-intyg)
Äldreboende etc.	11 234	10 129
LSS/Enskilt boende	17 922	6 508
	100	34
Totalt	29 256	16 671

Antal munhälsobedömningar och N-intyg per kommun och enhet

DRN, kommun, enhet	Antal N-intyg	Antal ja tack (N-intyg)	Antal munhälso- bedömningar
▲			
+ Ggb DRN	8 076	4 221	12 566
+ Norra DRN	5 533	3 395	11 098
+ Östra DRN	5 687	3 128	10 954
+ Södra DRN	3 983	2 452	7 667
+ Västra DRN	5 977	3 475	10 166
Totalt	29 256	16 671	52 451

Filtreringsalternativ

År och månad

Alla ▾

Kön

- Markera alla
- Kvinna
- Man

Delregional nämnd, Kommun

Alla ▾

Avliden - Avseende N-intyg

- Markera alla
- J

”Ja tack” betyder här; person med intyg som tackar ja till att få en munhälsobedömning i hemmet

Antal munhälsobedömningar i hela VG där intygsinnehavaren hade bra munhygien

Antal munhälsobedömningar per patientkategori

Patientkategori	Antal munhälsobedömningar	Munhygien bra	Munhygien dålig	Andel (%) Munhygien bra
särskilt boende, N1	18 121	11 530	6 591	63,6 %
hemtjänst/hemsjukvård, N2	1 962	1 491	471	76,0 %
LSS, N3	1 786	1 392	394	77,9 %
eget boende, N4	1 221	933	288	76,4 %
Totalt	23 090	15 346	7 744	66,5 %

Antal munhälsobedömningar per kommun och enhet

DRN Kommun, enhet	Antal munhälsobedömningar
Göteborgs delregions nämnd	5 584
Norra delregions nämnden	4 947
Östra delregions nämnden	4 566
Södra delregions nämnden	3 398
Västra delregions nämnden	4 595
Totalt	23 090

Antal munhälsobedömningar per boendeform

Boendeform	Antal munhälsobedömningar	Munhygien bra	Munhygien dålig	Andel (%) Munhygien bra
Äldreboende etc.	17 922	11 339	6 583	63,3 %
LSS/Enskilt boende	5 168	4 007	1 161	77,5 %
Totalt	23 090	15 346	7 744	66,5 %

Antal munhälsobedömningar per månad

Antal munhälsobedömningar per månad

År	Månad	Antal munhälsobedömningar
2023	Jan	651
2023	Feb	1 141
2023	Mar	1 525
2023	Apr	1 219
2023	Maj	1 560
2023	Jun	846
Totalt		23 090

Antal munhälsobedömningar i Göteborg där intygsinnehavaren hade bra munhygien

Antal munhälsobedömningar per patientkategori

Patientkategori	Antal munhälsobedömningar	Munhygien bra	Munhygien dålig	Andel (%) Munhygien bra
särskilt boende, N1	4 969	2 755	2 214	55,4 %
hemtjänst/hemsjukvård, N2	166	116	50	69,9 %
LSS, N3	218	167	51	76,6 %
eget boende, N4	231	186	45	80,5 %
Totalt	5 584	3 224	2 360	57,7 %

Antal munhälsobedömningar per kommun och enhet

DRN Kommun, enhet	Antal munhälsobedömningar
Göteborgs delregions nämnd	5 584
Totalt	5 584

Antal munhälsobedömningar per boendeform

Boendeform	Antal munhälsobedömningar	Munhygien bra	Munhygien dålig	Andel (%) Munhygien bra
Äldreboende etc.	4 982	2 746	2 236	55,1 %
LSS/Enskilt boende	602	478	124	79,4 %
Totalt	5 584	3 224	2 360	57,7 %

Antal munhälsobedömningar per månad

Antal munhälsobedömningar per månad

År	Månad	Antal munhälsobedömningar
2023	Jan	141
2023	Feb	244
2023	Mar	323
2023	Apr	309
2023	Maj	344
2023	Jun	247
Totalt		5 584

Antal munhälsobedömningar i VG där vårdpersonal följde med vid bedömningen

Antal munhälsobedömningar per boendeform, medföljande personal (Ja/Nej)

Boendeform	Äldreboende etc.						Totalt	LSS/Enskilt boende						Totalt	
	2022			2023				2022			2023				
År	Ja	Nej	Totalt	Ja	Nej	Totalt	Ja	Nej	Totalt	Ja	Nej	Totalt	Totalt		
DRN Kommun, enhet															
☐ Göteborgs delregions nämnd	1 307	1 366	2 673	1 219	1 090	2 309	4 982	308	38	346	246	10	256	602	5 584
☐ Norra delregions nämnden	1 543	375	1 918	1 328	488	1 816	3 734	555	127	682	409	122	531	1 213	4 947
☐ Östra delregions nämnden	1 320	361	1 681	1 097	316	1 413	3 094	703	131	834	550	88	638	1 472	4 566
☐ Södra delregions nämnden	684	688	1 372	588	674	1 262	2 634	350	101	451	230	83	313	764	3 398
☐ Västra delregions nämnden	1 145	688	1 833	939	706	1 645	3 478	499	145	644	346	127	473	1 117	4 595
Totalt	5 999	3 478	9 477	5 171	3 274	8 445	17 922	2 415	542	2 957	1 781	430	2 211	5 168	23 090

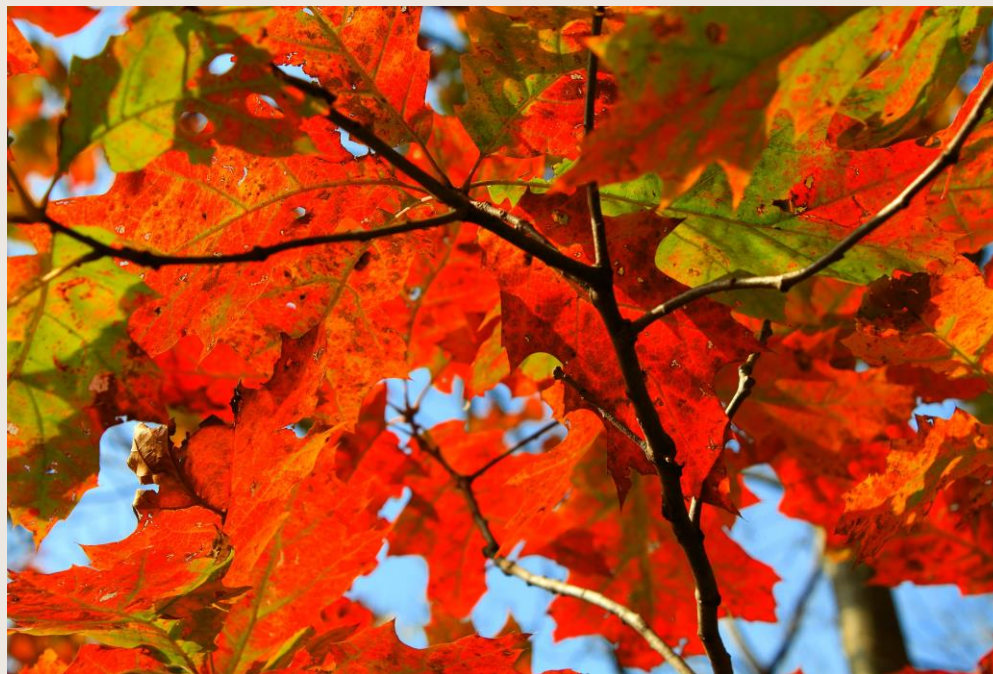

Varför är god munhälsa viktigt?

- Påverkar vårt tal
- Nutrition, behålla vikten
- Genom att kunna tugga maten väl underlättas sväljning
- Smärtfrihet
- Medför tillfredställande estetik
- Systemisk infektionsspridning
- Välbefinnande
- Koppling mellan tuggning och kognition

Tack för oss!

Lotten Renholm Pihl
lotten.pihl@vgregion.se

Maria Janz
maria.janz@aldrevardomsorg.goteborg.se